

**Olvasói levél
Tisztelt Szerkesztőség!**

Andor László írását megjelenése előtt megkaptam, azzal a felkéréssel, hogy válaszoljak rá, ha akarok – ezt a gesztust a szerzőnek és a szerkesztőknek ezúton is köszönöm. Andor Laci megérzéseivel ellentétben nem voltam s vagyok erős felindulásban, – még a jelen számban olvasható cikkének elolvasása után sem. Hagyományos értelemben vett válaszcikket mégsem tudok írni, a következő okok miatt. Laci műfaja a pamflet (marxi hagyomány?), aminek természetes tartozéka az ironikus célú csúsztatás – ezekre válaszolni vagy hasonló eszközökkel lehet, vagy komolyan véve minden mondatát. Az első esetben az érvelő vitának immár mindkét oldalról vége, a második esetben kekec javítgatásokkal untatom az Olvasót. Ezért csak pár széljegyzetszerű megjegyzést teszek, ami olvasás közben először az eszembe jutott. E megjegyzések részben "javítgatások", pontosítások, részben a további vita kibontakozásához szeretnék hozzájárulni néhány kérdés feltevésével.

1. A 2. bekezdésben A. L. úgy tesz, mintha én másképp érteném Trautmann László kijelentését, mint ő – noha az értelmezés ugyanaz (á la Grundrisse), s csupán a minősítés különbözik. Cikkemben indokoltam, hogy ezt miért tartom rizsának, A. L. csupán egy tekintélyt (Marx) állít a minősítéssel szembe, nem érvet. A "rizsa" minősítésre vonatkozó érvelés-alapú vitának egyébként állok elébe. *Mit jelent az absztrakciótól a valósághoz való visszatérés, ha nem a kvantitatív predikciók bemérését és verbális elemzését, amit a mainstream is hirdet és művel?*

2. A 7. bekezdésben egy téves értelmezés: cikkemben azt írtam, hogy az economics illetve közgazdaságtan szót használják téma-terület értelemben (azaz az utóiratban szereplő definíció szerint), de módszert is jelölhet (szüksős erőforrások optimális allokációjának kutatása, Robbins és mások nyomán). Ezt a kijelentést pozitíve (leíró értelemben) és nem normatíve teszem, a cikkben nem minősítem – a szó kisajátítása szerintem is csúnya dolog, ám nem én vagyok a bűnös, nyelvi tény.

3. A cikk 10. bekezdése egy érdekes elméletet fejt ki, miszerint a mainstream szükségszerűen a pénzvilág gondolkodásmódját tükrözi. (Szerencsére a szerző explicitté teszi, hogy nem összeesküvés-elméletről van szó, ennek hiányában a belpolitikában jártas olvasó joggal hiányolhatná a felsorolásból a judeoplutokrata szabadkőműveseket és Surányit, a Tel Aviv-i összekötőt.) Az elmélet igazságáról lehetne vitázni: a világban nagyon sok gazdaságpolitikai lépés szöges ellentétben áll a főáram tanításaival (a jóléti államok minimálbér-törvényeitől a product liability [termékfelelősség] elvén át a környezetvédelemig vagy a privatizációs hiteljegyig), sőt, *még az intézkedések logikája sem azonos azzal, ahogy egy mikroökonómus gondolkodik* (pl. paternalizmus) – inkább az alternatív, széles értelemben véve közgazdaságtani megközelítések hatása látszik érvényesülni. Arról ne is beszéljünk, hol tart sok (neadjisten magyar) gazdaságpolitikus elméletlettörténeti szempontból (legtöbbször az IS-LM-nél sem). Az evolúciós logika szerint azonban valószínűleg hosszú távon (ha nincs genetikai sodródás) az emberek problémáján leginkább segíteni tudó elmélet lesz a nagy gazdasági intézmények elvi mankója. Az összefüggés tehát, ha van is, lehet fordított. Tudom, ez itt egy (tudománytörténet-szemléletbeli különbség, de erről is lehetne vitatkozni).

4. Végül A. L. általános félreértéséről: cikkemben nem a mamstreamet védtem, hanem leszögeztem, hogy a főáram (pl. Coase, Stigler az utóbbi Nobel-díjasok közül) nem a matematikai kgtannal azonos, hanem az economics robbinsi értelmezésével. A főáram győzelmét sem hirdetem, sőt, a mainstream ellen evolúciósan érveltem, megtanulása mellett signaling-gel, valamint azzal, hogy csak azt tudjuk színvonalasan bírálni, amit ismerünk. (A matematikai közgazdaságtant, mint a kérdésben véltent, védtem, Laci által pontosan értett érvekkel).

Van persze A. L. cikkében néhány olyan állítás is, amelyekkel egyetértek. Velem szemben jogos kifogás, hogy *durván fogalmazok a felkészületlenül bírálókkal kapcsolatban* (ennek alapja a statisztikai diszkrimináció), valóban fontos a kételkedés a tanulás kezdetétől fogva, engem is erre neveltek (ebből a szempontból mindegy, hogy nem marxi, hanem természettudományos kételkedésnek nevezte gimnáziumi fizikatanárom). Vannak olyan kitételek, amiket észleltem, de nem akarok olyan vitában részt venni, ahol *például* egymás szakkollégiumáról teszünk sommás megjegyzéseket vagy a vita témáján kívüli, összetett egyetempolitikai kérdésekben foglalunk állást (prof. Mátyás esete a közgazdaságtan eddig elért eredményeivel). Mindezek mellett az eddigi vitát nagyon élvezetesnek, számomra érdekesnek tartottam, és ezentúl olvasóként figyelem alakulását. Kíváncsian várom a hármunkon kívüli hozzászólókat.

Eső Péter

Ui.: Trózi viszontválaszát is megkaptam, a 3. és 4. megjegyzésben írt félreértést, látom, benne is felkeltettem. Elnézést az első cikk nem egyértelmű fogalmazásáért.